

**Antwoord op huistaakopdrachten 4 en 5
van Minister van Werk, Onderwijs en Vorming, F. Vandenbroucke**

“4. Ik wil duidelijkheid over het beheersingsniveau (in relatie met het Europees Referentiekader voor Talen) waartoe het onderwijs in de vreemde talen in de verschillende onderwijsvormen of studierichtingen leidt.”

“5. We koppelen de eindtermen aan de niveaus zoals beschreven in het Europees Referentiekader voor Talen. Dit kan niet meer worden uitgesteld” .

1. AANLEIDING

In de beleidsnota 2004-2009 “Vandaag Kampioen in Wiskunde morgen ook in Gelijke Kansen” lezen we “*De Europese staatshoofden en regeringsleiders hebben in maart 2002 in Barcelona de noodzaak erkend om het onderwijzen en leren van vreemde talen te verbeteren. (...)*

Tijdens deze regeerperiode zullen we bijkomende stappen zetten om het vreemdetalenonderwijs in Vlaanderen meer samenhang en transparantie te geven. Er moet ten eerste zowel voor de lerende als voor de werkgever duidelijk gemaakt worden welke niveaus van taalcompetenties bereikt worden in het secundair onderwijs en in het volwassenenonderwijs. Hiervoor zullen we het Europese Referentiekader voor Talen gebruiken dat zes competentieniveaus bevat, van beginnenniveau tot het niveau vergelijkbaar met een moedertaalspreker. Het koppelen van de bestaande eindtermen voor vreemdetalenonderwijs aan het Europese referentiekader zal, zowel in Vlaanderen als in internationaal verband, de aansluiting in het opleidingsaanbod, de aansluiting op de arbeidsmarkt én de transparantie van de talencompetentie verhogen. Dit sluit aan bij de uitbouw van een transparante kwalificatiestructuur in Vlaanderen.” (p82). (...)

Nog verder luidt het: “*Nu het taalportfolio op Europees niveau belangrijker geworden is in het kader van de nieuwe Europass, zal de Vlaamse overheid het gebruik van dit instrument activeren.*”(p84)

Een koppeling van de eindtermen aan de niveaus van het Europees Referentiekader voor talen zal het gebruik van dit instrument vergemakkelijken en meer bij de basisvorming betrekken.

**2. BESCHRIJVING VAN EN OPMERKINGEN BIJ
DE RESULTATEN
VAN DE KOPPELING VAN DE EINDTERMEN
AAN
HET EUROPEES REFERENTIEKADER**

BaO, 1ste graad A-stroom en ASO¹

ERK-niveau ET MVT

Aantal verwijzingen per vaardigheid naar de niveaus van het ERK

	Aant ET	A1	A2	B1	B2	C1
Lu Bao	3	8	5			
Lu 1A	6		5	4		
Lu ASO2	9		1	20	3	
Lu ASO3	9			16	11	
Le Bao	4	6	4			
Le 1A	6		10	3	1	
Le ASO2	7		1	9	5	
Le ASO3	8			6	14	3
Sp Bao	4	7	6			
Sp F 1A	8		19	2		
Sp E 1A	6	8	26	7		
Sp ASO2	13			19	2	
Sp ASO3	14		2	32	21	1
Sc Bao	1	1				
Sc F 1A	6	3	2	1		
Sc E 1A	6	3	2			
Sc ASO2	14		4	10	4	
Sc ASO3	9			8	15	1

¹ Gearceerd deel: GGD of aanduiding van het grootste aantal verwijzingen

Luistervaardigheid

BaO: de eindtermen verwijzen naar het A1-niveau

Eerste graad A-stroom: de eindtermen verwijzen naar het A2-niveau

Tweede graad: de eindtermen verwijzen naar het B1-niveau

Derde graad: de eindtermen verwijzen naar het B1-niveau

Opmerkingen:

Vrij mooie continu opgebouwde progressie

Eerste graad A-stroom: de eindtermen verwijzen naar het A2-niveau maar men zou ook het B1 kunnen vermelden. (5 tgo 4 verwijzingen)

Derde graad: de eindtermen verwijzen naar B1 maar men zou ook B2 kunnen vermelden (16 tgo 11 verwijzingen)

Bij de overgang van de tweede naar de derde graad krijgt men de indruk ter plaatse te trappelen. Dit is in de feiten niet het geval, gezien er 11 verwijzingen zijn naar B2-niveau tegenover slechts 3 in de tweede graad.

In het Europees Referentiekader valt ook het volgende te lezen²: “*Ten slotte moeten we vermijden dat een reeks niveaus en schalen van taalvaardigheid wordt opgevat als een lineaire schaal met alle kenmerken van een meetlat. Geen enkele bestaande schaal of reeks niveaus kan in dit verband lineair worden genoemd. Om in termen van de inhoudsspecificaties van de Raad van Europa te spreken, zelfs wanneer het niveau Waystage (A2) zich halverwege het niveau Threshold (B1) bevindt en Threshold halverwege het niveau Vantage (B2), leert de ervaring met bestaande schalen dat leerders meer dan tweemaal zoveel tijd nodig hebben om Threshold te bereiken vanuit Waystage als zij nodig hadden om Waystage te bereiken. Vervolgens hebben zij waarschijnlijk meer dan tweemaal zoveel tijd nodig om van Threshold naar Vantage te gaan als ze nodig hadden om Threshold vanuit Waystage te bereiken, ook al lijken alle niveaus op gelijke afstanden van elkaar te liggen. Dit komt door de noodzakelijke verbreding van het bereik van activiteiten, vaardigheden en taal die ermee gepaard gaat, een realiteit die vaak wordt weergegeven als een ijshoortje, een driedimensionale kegel die breder wordt aan de bovenkant. Men dient daarom uiterst terughoudend te zijn wanneer men een niveauschaal wil gebruiken om de ‘gemiddelde leertijd’ te berekenen waarin bepaalde doelstellingen kunnen worden bereikt.*”

In Cambridge Research Notes (feb2005) leest men eveneens over de progressie “*Levels are also frequently distinguished in terms of the number of ‘learning hours’ needed to achieve them*” “*(...) the higher levels take progressively more effort than lower ones. This implies that a given amount of learning makes a bigger observable difference at lower levels than at higher*”.(...). Verderop in hetzelfde document “*In the early stages learning proceeds quickly. A relatively small amount of effort produces a very substantial change in observable behaviour – enough to warrant identifying a level (...). As learning proceeds it takes progressively more time to make a substantial difference, and indeed, many learners plateau or drop out on the way. The higher levels are separated by smaller observable difference, (...)*”

Een B1-niveau als GGD is hier dus goed, zeker gezien de talrijke B2-verwijzingen.

² P18 in het *Europees Referentiekader voor Talen: leren, onderwijzen, beoordelen*. Raad van Europa, nog onuitgegeven vertaling van de Nederlandse Taalunie, 2006

Leesvaardigheid

BaO: eindtermen verwijzen naar het A1-niveau

Eerste graad A-stroom: de eindtermen verwijzen naar het A2-niveau

Tweede graad: de eindtermen verwijzen naar het B1-niveau

Derde graad: de eindtermen verwijzen naar het B2-niveau

Opmerkingen:

Mooi continuüm in de progressie

De receptieve vaardigheid lezen kan inderdaad op een hoger niveau dan luisteren.

Spreekvaardigheid

BaO: de eindtermen verwijzen naar het A1-niveau

Eerste graad A-stroom Frans: de eindtermen verwijzen naar het A2-niveau

Eerste graad A-stroom Engels: de eindtermen verwijzen naar het A2-niveau

Tweede graad: de eindtermen verwijzen naar het B1-niveau

Derde graad: de eindtermen verwijzen naar het B1-niveau

Opmerkingen:

Vrij mooi continuüm in de progressie

Frans

BaO: de eindtermen verwijzen naar het A1-niveau maar men zou ook het A2-niveau kunnen vermelden. (7 tgo 6 verwijzingen), wat in de opbouw, als startniveau niet zo logisch is.

Derde graad: de eindtermen verwijzen hoofdzakelijk naar B1 maar men kan ook B2 vermelden (32 tgo 21 verwijzingen).

Engels

Eerste graad A-stroom: meteen naar A2 – niveau is voor de leerlingen van vandaag de dag geen probleem.

Derde graad: de eindtermen verwijzen naar B1 maar men zou ook B2 kunnen vermelden (32 tgo 21 verwijzingen).

Rekening houdend met de vertraging van de progressie van het leerproces zoals hierboven bij de opmerking i.v.m. luistervaardigheid A.S.O. beschreven, is B1 hier het goede niveau. We dienen ook er nog rekening mee te houden dat spreekvaardigheid de moeilijkste vaardigheid is.

Schrijfvaardigheid

BaO: 1 eindterm verwijst naar het A1-niveau. Dat is dan nog een verwijzing naar 'tekst verwerken' (text processing) nl. kopiëren. Eigenlijk kunnen we hier niet linken aan een niveau. Er is in de eindtermen nog niet echt sprake van schrijfvaardigheid.

Eerste graad A-stroom Frans: de eindtermen verwijzen naar het A1-niveau

Eerste graad A-stroom Engels: de eindtermen verwijzen naar het A1-niveau

Tweede graad: de eindtermen verwijzen naar het B1-niveau

Derde graad: de eindtermen verwijzen naar het B2-niveau

Opmerkingen:

Frans

BaO: de ene eindterm betekent weinig voor schrijfvaardigheid.

Eerste graad A-stroom: de eindtermen verwijzen naar A1 maar men zou A2 kunnen vermelden (3 tgo 2 verwijzingen). Wanneer we A2 vooropstellen is de stap van einde lager onderwijs naar begin tweede graad groot!

Engels

Eerste graad A-stroom: de eindtermen verwijzen naar A1 maar men zou A2 kunnen vermelden (3 tgo 2 verwijzingen). De evolutie in 1 graad naar A2 is haalbaar omdat men in de lagere niveaus vlugger vooruit gaat.

Algemeen: er zit geen continuüm in de eindtermen schrijfvaardigheid. De eindtermen zijn ambitieus, waardoor de meerderheid van de leerlingen het niveau (B2) niet kan halen.

Conclusie/Voorstel: schrijfvaardigheid derde graad: B1-niveau.

BaO, 1ste graad A-stroom en KSO/TSO³

ERK-niveau ET MVT

Aantal verwijzingen per vaardigheid naar de niveaus van het ERK

	Aant ET	A1	A2	B1	B2	C1
Lu Bao	3	8	5			
Lu 1A	6		5	4		
Lu K/TSO2	8		11	20		
Lu K/TSO3	9		6	32	5	
Le Bao	4	6	4			
Le 1A	6		10	3	1	
Le K/TSO2	7	1	19	24		
Le K/TSO3	8		8	20	8	
Sp Bao	4	7	6			
Sp F 1A	8		19	2		
Sp E 1A	6	8	26	7		
Sp K/TSO2	9	1	16	17		
Sp K/TSO3	14		6	39	3	
Sc Bao	1	1				
Sc F 1A	6	3	2	1		
Sc E 1A	6	3	2			
Sc K/TSO2	14		4	6		
Sc K/TSO3	9		3	7	2	

³ Gearceerd deel: GGD of aanduiding van het grootste aantal verwijzingen

Luistervaardigheid

BaO: de eindtermen verwijzen naar het A1-niveau

Eerste graad A-stroom: de eindtermen verwijzen naar het A2-niveau

Tweede graad: de eindtermen verwijzen naar het B1-niveau

Derde graad: de eindtermen verwijzen naar het B1-niveau

Opmerkingen:

Vrij mooie en geleidelijke progressie

Eerste graad A-stroom: de eindtermen verwijzen naar het A2-niveau maar men zou ook B1 kunnen vermelden. (5 tgo 4 verwijzingen)

Bij de overgang van de tweede naar de derde graad krijgt men de indruk ter plaatse te trappelen. Rekening houdend met de vertraging in de progressie op hogere niveaus (zie hierboven bij de opmerking i.v.m. luistervaardigheid A.S.O.) is het B1-niveau goed.

Leesvaardigheid

BaO: de eindtermen verwijzen naar het A1-niveau

Eerste graad A-stroom: de eindtermen verwijzen naar het A2-niveau

Tweede graad: de eindtermen verwijzen naar het B1-niveau

Derde graad: de eindtermen verwijzen naar het B1-niveau

Opmerkingen:

Mooie en geleidelijke progressie.

Tweede graad: er zijn nog 19 verwijzingen naar A2, inde derde graad zijn er 8 verwijzingen naar niveau B2.

Spreekvaardigheid

BaO: de eindtermen verwijzen naar het A1-niveau

Eerste graad A-stroom Frans: de eindtermen verwijzen naar het A2-niveau

Eerste graad A-stroom Engels: de eindtermen verwijzen naar het A2-niveau

Tweede graad: de eindtermen verwijzen naar het B1-niveau

Derde graad: de eindtermen verwijzen naar het B1-niveau

Opmerkingen:

Vrij mooie en geleidelijke progressie

Frans

BaO: de eindtermen verwijzen naar A1-niveau maar we zouden ook A2-niveau kunnen vermelden. (7 tgo 6 verwijzingen), wat in de opbouw niet zo logisch is alhoewel dit wellicht te verklaren is vanuit de aandacht die in het BaO sterk op het spreken is gericht.

Engels

Eerste graad A-stroom: direct naar A2 – niveau lijkt met de leerlingen van vandaag de dag geen probleem. We weten ook dat de progressie in de lagere niveaus vlugger gaat.

Algemeen: tweede graad: de eindtermen verwijzen naar B1 maar men zou ook A2 kunnen vermelden (16 tgo 17 verwijzingen). Er zou dan een mooiere progressie inzitten naar derde graad.

We kunnen in de derde graad de indruk krijgen ter plaatse te trappelen maar rekening houdend met de vertraging in de progressie (zie boven) en met het feit dat spreken de moeilijkste vaardigheid is, is B1 een goed niveau.

Schrijfvaardigheid

BaO: 1 eindterm verwijst naar het A1-niveau. Dat is dan nog een verwijzing naar 'tekst verwerken' (text processing) nl. kopiëren. Eigenlijk kunnen we hier niet linken aan een niveau. Er is in de eindtermen nog niet echt sprake van schrijfvaardigheid.

Eerste graad A-stroom Frans: de eindtermen verwijzen naar het A1-niveau

Eerste graad A-stroom Engels: de eindtermen verwijzen naar het A1-niveau

Tweede graad: de eindtermen verwijzen naar het B1-niveau

Derde graad: de eindtermen verwijzen naar het B1-niveau

Opmerkingen:

Frans

BaO: de ene eindterm betekent weinig voor schrijfvaardigheid.

Eerste graad A-stroom: de eindtermen verwijzen naar A1 maar men zou A2 kunnen vermelden (3 tgo 2 verwijzingen). Wanneer we A2 vooropstellen, is de stap van einde lager onderwijs naar begin tweede graad groot!

Engels

Eerste graad A-stroom: de eindtermen verwijzen naar A1 maar men zou evengoed A2 kunnen vermelden (3 tgo 2 verwijzingen). De evolutie in 1 graad naar A2 is te doen omdat men in de lagere niveaus vlugger vooruit gaat.

Algemeen: er zit geen continuüm in de eindtermen schrijfvaardigheid.

Het niveau van de tweede graad is te hoog.

Conclusie/Voorstel: tweede graad: zou A2 moeten zijn. De progressie is dan beter en meer continu.

3. AANBEVELINGEN

De Commissie Beheersingsniveaus Vreemde Talen, samengesteld uit experts, inspectieleden, leden van de pedagogische begeleiding en van de Entiteit Curriculum, heeft in de eerste plaats de koppeling van de huidige eindtermen vreemde talen aan het Europees referentiekader willen maken. Dit beschrijvend werk gaf ook aanleiding tot een aantal opmerkingen in verband met de continuïteit in de leerlijnen bij de huidige eindtermen voor enkele vaardigheden. Daarnaast waren de gesprekken in de werkgroep ook aanleiding om de vertrouwdheid van het onderwijsveld en bij uitbreiding de arbeidsmarkt met het ERK⁴ en de haalbaarheid van de bestaande eindtermen voor een groot aantal leerlingen in vraag te stellen. De commissie ziet in verband hiermee enkele actiepunten.

1. Eindtermen schrijfvaardigheid

Los van nog te nemen beslissingen over het evalueren en eventueel herzien van de eindtermen pleiten we voor een herformulering van de eindtermen schrijven. Nadat over het herzien van eindtermen beslissingen zijn genomen en nadat er duidelijkheid is over de grote lijnen van het gehele talenbeleid, kunnen de vaststellingen van de koppeling van de eindtermen aan het ERK worden meegenomen. Deze oefening heeft immers duidelijk gemaakt dat sommige eindtermen te ambitieus zijn geformuleerd en dat er af en toe gebrek is aan continuïteit.

2. Eindtermen Frans

De eindtermen Frans dienen, rekening houdend met de nieuwe situatie (m.n. de verplichting van het Frans vanaf het vijfde leerjaar van de basisscholen in het Vlaamse Gewest en de randgemeenten van Brussel), te worden herschreven. Indien de minister wenst aan te sluiten bij het Europees Referentiekader is het noodzakelijk de eindtermen in die zin te herformuleren. Een operationeler formuleren komt ten goede aan gericht inoefening en evaluatie van de vaardigheden. Er moet wel rekening gehouden worden met het feit dat het Europees Referentiekader in de eerste plaats ontwikkeld is voor volwassenen en dan vooral met het oog op de arbeidsmarkt en mobiliteit. De educatieve elementen zoals de attitudes en leerstrategieën die nu in de Vlaamse eindtermen vervat zijn en in het Europees Referentiekader ontbreken, willen we behouden.

3. Bekendmaking ERK

Bij de publicatie van de koppeling van de eindtermen vreemde talen aan de ERK-niveaus moet de onderwijsoverheid het onderwijsveld

⁴ ERK=Europees referentiekader voor Talen.

beter vertrouwd maken met het Europees Referentiekader voor Talen en de relatie ervan tot de eindtermen.

4. Duidelijkheid over de beheersingsniveaus

Indien de minister duidelijkheid wil over het beheersingsniveau waartoe het onderwijs in de vreemde talen in de verschillende onderwijsvormen of studierichtingen leidt, dan moet met toetsinstrumenten worden nagegaan of de leerlingen de niveaus van de eindtermen - in relatie met het Europees Referentiekader voor Talen - halen. De geplande peilingproeven kunnen hierover gedeeltelijk uitsluitsel geven. Ook de geplande grootschalige peilingtoets van de Europese Commissie om gegevens te verzamelen over de taalbeheersingsniveaus van de Europese jongeren kan ons helpen. Op het ogenblik dat deze toetsing heeft plaatsgegrepen (Barcelona-indicator) zal het duidelijker zijn of de Vlaamse leerlingen op een bepaald moment in hun leertraject de aan het ERK-gerelateerde niveaus van de eindtermen halen.

We bevelen de aanmaak van toetsenbanken aan. De gewaarmerkte toetsen worden ter beschikking van de scholen gesteld om zo te kunnen nagaan of de leerlingen de aan het ERK-gerelateerde niveaus van de eindtermen halen.